

Clara Grosch.
1899

КЛАСИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Виљем Шекспир

Јулије Цезар

Превод Бранислава Г. Ромчевића

Наслов оригинала: *Julius Caesar*, by William Shakespeare.

Наслов превода: *Јулије Цезар*, од Виљема Шекспира.

Аутор превода: Бранислав Г. Ромчевић.

Друго издање (интернетско). Број примерака: отворен интернетски тираж.

Уредник, издавач и штампар: Бранислав Г. Ромчевић,
Новоградска 14, Београд.

Место и година штампања: Београд, 2017.

© **2015. Бранислав Г. Ромчевић.** Сва права придржава Бранислав Г. Ромчевић. Ниједан део ове публикације не сме се репродуковати, држати у систему за похрањивање, или се преносити и умножавати у било ком облику или било којим путем – електронски, механички, фотокопирањем, снимањем звука или слике, или на било који други начин, нити икако комерцијално користити – без претходне писмене сагласности Бранислава Г. Ромчевића.

**Ова електронска књига је у формату ADOBE PDF,
са забраном копирања и штампања.**

Садржај

О писцу и књизи	4
<i>Јулије Цезар</i>	8
Појмовник преводиочев	126

О ПИСЦУ И КЊИЗИ

Виљем Шекспир (1564–1616), велики песник и највећи енглески – а по многима и светски – драмски писац, јесте један од генија чији живот, посебно онај његов део који се односи на стваралаштво, није ни издалека довољно документован. Пабирци документације – о крштењу, венчању, рођењу деце, опоруци, неким пословним трансакцијама – указују нам на човека који је збиља постојао, али нам не нуде задовољавајућу слику Шекспира–уметника. Ипак, зна се да је, из ко зна ког разлога, напустио родни Стратфорд на Авону и породицу негде 1588. и освануо у Лондону, где се – опет ко зна зашто – латио глумишта и као извођач и као писац текстова. Успешан од почетка до краја у обома, био је први који је своје песме и драме штампао и продавао публици, а постаје и сувласник чувеног позоришта „Глобус“. Позоришну каријеру окончава и повлачи се, 1611, у мировину у свој Стратфорд, с добицима који га сврставају у имућне. Прва збирка његових дела објављена је 1623. Опус му

обухвата скоро четрдесет драма – трагедија, историјских комада, и комедија – као и 154 сонета и пет дужих поема. Шекспир је своје драме писао највећма неvezаним стихом, обично у јампском пентаметру, и поетском прозом, користећи веома широк друштвено–историјски дијапазон при избору сижеа. Његова поетичност, интелектуални сензибилитет и очито мултидисциплинарно познавање људског друштва и цивилизације учинили су да су га књижевни посленици одавно ставили на врх светске књижевне пирамиде, на коме ће засигурно и остати у долазећим вековима. Такође одавно, неки су се запитали откуд те особине и вредности у релативно необразованог провинцијалца, па се из тог породила чувена контроверза о томе „ко је написао дела Шекспирова“. Наравно, она је, суштински, бесмислена, колико и питање да ли је „Илијаду“ или „Одисеју“ срочио баш Хомер. Иза „Хамлета“, заувек, стоји именски код „Шекспир“, ма ко био иза овог потоњег.

У „Јулију Цезару“, историјској трагедији, Шекспир се, уз незнатне измене, доследно држао Цезаровог животописа из Плутархових „Живота“, у преводу на енглески сера Томаса Норта. Јулије Цезар, римски патрициј, војсковођа и диктатор, пренебрегава опомену

једног гатара да се „пази ида мартовских“ (римски назив, у рачунању времена, за дан који пада половином месеца – 15. дан у марту), и одлази, после доста колебања, у Капитол, где Сенат, наводно, треба да му коначно понуди круну краљевску. Ту га убијају уротници предвођени Брутом и Касијем, мотивисани страхом да би он, као краљ, постао тиранинин. Износећи своје разлоге пред масу, Брут се нада да спречи немире и буну плебса због убиства популарног Цезара. Његов првотни успех у томе осујећује Марко Антоније, елоквентним и драматичним погребним говором. У страху од масе, уротници беже из Рима, после чега започиње грађански рат, у ком они, на крају, бивају одлучујуће поражени од снага Марка Антонија и будућег првог императора римског, младог Октавија Цезара, нећака и усвојеног сина и наследника Јулија Цезара. Основна тема на којој Шекспир тка потку осталих јесте неумитан распад Римске републике и њено прерастање у империју. Равнотежа политичког утицаја превртљивог плебса и корумпираних политичара (чије успостављање је одсликано у Шекспировом „Корјолану“) распада се, а наступа време моћи концентрисане у једним рукама, рукама императора, као политичког система који једини може обезбедити даљу и већу експанзију државе и њено

претварање у царство. Та тема се даље развија и докончава у „Антонију и Клеопатри“. Све остале теме, укључујући психолошке, крећу се у оквиру те главне. Шекспир, у складу са својим мајсторством, савршено економично а ефектно слика ликове и њихове интеракције. Безбројне су анализе овог његовог поступка, како књижевних критичара, тако и других посленика речи и душе. Узалудност и пораз уротничке идеје одбране републике макар и убиством потврђује и Брутов вапај пред самоубиство:

„О, Јулије Цезаре, још си моћан!

Дух твој свуд ходи и маче нам смери

У властите утробе наше.“

„Јулије Цезар“ има од почетка постојану историју извођења. У двадесетом веку, као и на почетку двадесет првог, у позоришту и на филму у њему су играли неки од најзнатнијих глумаца – Џон Гилгуд, Чарлтон Хестон, Дензел Вошингтон, и други.

ЈУЛИЈЕ ЦЕЗАР

ЛИЦА

ЈУЛИЈЕ ЦЕЗАР.

ОКТАВИЈЕ ЦЕЗАР, МАРКО АНТОНИЈЕ и МАРКО
ЕМИЛИЈЕ ЛЕПИД, тријумвири после смрти Јулија
Цезара.

ЦИЦЕРОН, ПУБЛИЈЕ, ПОПИЛИЈЕ ЛЕНА, сенатори.
МАРКО БРУТ, КАСИЈЕ, КАСКА, ТРЕБОНИЈЕ,
ЛИГАРИЈЕ, ДЕЦИЈЕ БРУТ, МЕТЕЛ КИМБЕР, КИНА,
уротници против Јулија Цезара.

ФЛАВИЈЕ и МАРУЛ, трибуни.

АРТЕМИДОР, софист с Книда.

ГАТАР.

КИНА, песник.

ЈОШ ЈЕДАН ПЕСНИК.

ЛУЦИЛИЈЕ, ТИЦИНИЈЕ, МЕСАЛА, КАТОН МЛАЂИ,
ВОЛУМНИЈЕ, Брутови и Касијеви пријатељи.

ВАРОН, КЛИТ, КЛАУДИЈЕ, СТРАТОН, ЛУЦИЈЕ,
ДАРДАНИЈЕ, слуге Брутове.

ПИНДАР, слуга Касијев.

КАЛПУРНИЈА, жена Цезарова.

ПОРЦИЈА, жена Брутова.

Сенатори, грађани, стражари, пратиоци, итд.

МЕСТО РАДЊЕ: током већег дела комада, у Риму;
потом, у Сарду и близу Филипа.

ЧИН 1, ПРИЗОР 1. *Рим. Улица.*

Наступе Флавије, Марул и неки Пучани.

Флавије: Одбиј! Дома, лењивци, дома идите!

Празник ли је? Шта, зар ви не знате,

Ко радници, да ићи не смете

Радним даном без ознаке

Струке? Говори, који си занат?

Дрводеља: Дрводеља, господине.

Марул: Где ти је кецеља кожна, и лењир?

Шта радиш у оделу најбољем? –

Ти, господине, који си занат?

Крпа: Дакле, господине, спрам радника врсног, ја сам тек, како би рекао, крпа.

Марул: Ма који си занат? Кажи ми изравно.

Крпа: Занат, господине, који, надам се, могу обављати мирне савести, који је, пак, господине, поправљач пропалих потплата.

Марул: Који занат, хуљо? Кварни хуљо, који занат?

Крпа: Та молим те, господине, не хабај ме. Но ако си ти похабан, ја те могу поправити.

Марул: Шта желиш тим рећи? Да ме поправиш,
дрзниче?

Крпа: Па да те закрпим, господине.

Флавије: Ти си крпа, је ли?

Крпа: Вала, господине, шило је све од чега живим.
Не петљам се у ствари трговачке, ни ствари женске, но
сам с њим, господине, збиља лекар старих ципела. Кад
су у велој погибли, ја их спасавам. Људи најдичнији што
икад су газили по кожи крављој, по мојој су
рукотворини ходили.

Флавије: А што ниси ти данас у радњи?

Што водаш те људе улицама?

Крпа: Вала, господине, да трошим им ципеле и себи
прибавим још посла. Но збиља, господине, празнујемо
да бисмо Цезара видели и клицали у тријумфу његовом.

Марул: Што да кличете? Какву победу доноси?

Какви га данкодавци у Рим прате

Да красе му, у сужњим узама, двоколици точкове?

Ви, кладе, камење, гори од бесловесника!

О, срца тврда, окрутни људи римски,

Нисте л' знали Помпеја? Почесто

Пењасте се на зиђе и платна

На куле и прозоре, ма, на оџаке,

С децом у наручју, и седесте ту

Дан васцели, са стрпљивом надом
Да видите где Помпеј Вели гре улицама Рима,
А чим бисте назрели двоколицу му,
Нисте л' општу дреку дизали,
Да Тибар дрхташе испод насипа,
Чувши одјек што звуци вам праве
У обалама му подлоканим?
И зар сад облачите одело најбоље?
И зар сад бирате да празнујете?
И зар сад цвећем посипате пут тог
Што стиже у тријумфу по крви Помпеја? Губите се!
Кућама трчите, на колена падните,
Богове молитите да пошаст задрже
Што мора пасти на ту незахвалу.

Флавије: Идите, идите, земљаци добри, и, због тог
греха,

Окупите свог соја све јаднике;
Буците их до насипа Тибра, и сузе лијте
У корито, докле ток најнижи
Не пољуби обале највише. [*Изађу сви Пучани.*]
Види да л' се не гану ковина им најтемељнија;
Несташе неми у својој кривњи.
Иди туда према Капитолу;
Ја ћу овуд. Раздевај кипове,

Нађеш ли их украсима покрите.

Марул: Смемо ли то?

Знаш да је празник луперкалски.

Флавије: Нема везе; нека кипови

Не буду кићени трофејима Цезаровим. Ја ћу укрут,

И терати светину с улица.

Тако и ти, где видиш да су бројни.

Та растућа пера, тргнута из крила Цезаровог,

Тераће га да лети висом навадним,

Који би иначе узнео се изнад догледа људског

И све нас држао у страху ропском. [*Изађу.*]